

ВІДГУК

офіційного опонента Струк Наталії Семенівни,

доктора економічних наук, професора, професора кафедри обліку і аудиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

про дисертацію ШУ ЧЖАН “Формування фіскальної політики в умовах

розвитку українсько-китайської економічної діяльності”,

подану до захисту для здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 29 “Міжнародні відносини”

за спеціальністю 292 “Міжнародні економічні відносини”

Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Під час трансформації світової економіки та в умовах глобалізаційних викликів, які постають перед фінансовими системами різних країн, простежуємо зростаючу роль Китаю – одного з основних торговельних партнерів України. Сучасні економічні та політичні реалії, узгодженість фіскальної політики між нашими країнами актуалізують обрану здобувачем тему дисертації як у площині теоретичної науки про міжнародні відносини, так і для практичної реалізації ефективних механізмів податково-бюджетного регулювання.

Доречність такого дослідження зумовлена потребою у розробленні нових підходів до узгодження фіскальних механізмів, які сприятимуть стабільному економічному розвитку та забезпечуватимуть рівновагу між фіскальними інтересами України та Китаю. У дисертації акцентовано увагу на дослідженні податкових систем обох країн, оцінці впливу фіскальної політики на макроекономічні показники та обґрунтуванні заходів щодо її удосконалення, що важливо у контексті інтеграції України до глобальної економіки. Таким чином, тема дисертації є актуальною, розкриває сучасні проблеми розвитку фіскальної політики, враховує економічні, політичні та соціальні фактори впливу, а також має вагомим практичне значення для формування ефективної фіскальної політики України в співпраці з Китаєм.

Завдання, які Шу Чжан намагається вирішити, за обсягом, глибиною висвітлення та переконливістю аргументів, свідчать про ґрунтовний аналіз окресленої проблематики та важливість теоретичного, методичного й прикладного

розвитку концептуальних підходів до формування фіскальної політики в умовах розвитку українсько-китайської економічної діяльності.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами та дослідницькими темами є логічним і обґрунтованим. Дисертація виконана в межах науково-дослідних робіт кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету "Львівська політехніка", що підтверджує її відповідність стратегічним напрямкам досліджень у сфері економіки та менеджменту. Зокрема, за темою "Ресурсно-інформаційне забезпечення моделей розвитку національних економік та їх суб'єктів у глобальній економічній системі (номер державної реєстрації U0121U108836)" здобувач запропонувала нові підходи до формування фіскальної політики, з урахуванням стану сучасного розвитку глобальної економічної системи; за темою "Формування систем менеджменту розумних підприємств в умовах міжнародної діджиталізації та інтелектуалізації (номер державної реєстрації U0120U100985)" – рекомендувала запровадити нові моделі формування фіскальної політики та підходи, що кардинально можуть змінити взаємодію між бізнесом і державою, а також міждержавні економічні відносини.

Використання результатів дослідження здобувача у навчальному процесі під час викладання дисциплін, пов'язаних із міжнародною економічною діяльністю та оподаткуванням (довідка № 67-01-79 від 21.01.2025), засвідчує її науково-практичну значущість.

Рівень достовірності й обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів дисертації.

Основні наукові результати досліджень автора достатньо обґрунтовані. Їх достовірність не викликає сумнівів. Здобувач критично проаналізувала наукові джерела з проблем теорії, методології та організації міжнародних економічних відносин України та Китаю. Шу Чжан опрацювала значний обсяг наукових праць українських, китайських, інших зарубіжних вчених, а також законодавчі та нормативні акти України й Китаю. Простежуємо належну апробацію результатів дослідження та їх успішне впровадження.

Автором дисертації чітко окреслені й логічно сформульовані мета й завдання дослідження, обґрунтовано теоретичний і методичний підходи щодо їх виконання, розроблено й апробовано відповідні пропозиції, які, у комплексі, відображають науковий шлях до вирішення поставленої мети. Варто зазначити, що завдання дослідження, положення наукової новизни та висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними. Результати дослідження отримані автором особисто.

Дисертація Шу Чжан є оригінальним науковим напрацюванням, виконаним на належному теоретичному та прикладному рівні. Вона має послідовну структуру, є комплексною та завершеною науковою працею. Зміст роботи та багатогранність висвітлення проблем формування фіскальної політики в умовах розвитку українсько-китайської економічної діяльності свідчать про різносторонню, і водночас комплексну наукову компетентність її автора. На користь достовірності представлених у роботі результатів дослідження свідчить застосування методів статистичного аналізу, економіко-математичних, графічних методів, які, через аналіз значного обсягу інформації дали змогу всебічно розкрити процес функціонування фіскальної політики й обґрунтувати потребу в ухваленні нових рішень для розвитку українсько-китайської економічної взаємодії.

Також рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій у дисертації здобувача підтверджено апробацією на 4-х міжнародних науково-практичних конференціях, 2-ма публікаціями у фахових виданнях України, 2-ма – у наукових фахових виданнях, включених до наукометричних баз SCOPUS і Web of Science, 1-єю – в іншому закордонному виданні. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджено довідкою про впровадження результатів дослідження у навчальному процесі Національного університету “Львівська політехніка”.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації. У дисертаційній роботі Шу Чжан сформулювала та обґрунтувала положення, висновки, пропозиції, які характеризуються науковою новизною та мають прикладну спрямованість. Наукові положення, сформульовані автором самостійно й

відображають особистий внесок дисертантки у розвиток теорії міжнародних економічних відносин.

Наукова новизна роботи викладена конкретно, послідовно та системно. Доцільно відзначити те, що автором:

- розроблено модель фіскальної політики України в умовах українсько-китайської торговельно-економічної співпраці, як складову комплексного підходу до оцінювання впливу експортно-імпортних операцій, динаміки обсягів ВВП, зовнішньоторговельного балансу України з Китаєм, що дало змогу відобразити реальні надходження до бюджету України від зовнішньоекономічної діяльності з Китаєм (п.п.3.2, с. 85-103);
- удосконалено методику економічного оцінювання стану фіскальної політики в умовах розвитку українсько-китайської економічної діяльності за економічними, соціальними та політичними чинниками. Це дало змогу розробити рекомендації для побудови ефективної фіскальної політики в умовах розвитку українсько-китайської торговельно-економічної співпраці (п.п. 3.3, с. 104-109);
- удосконалено модель формування фіскальної політики в умовах сталого розвитку, що дало змогу розкрити питання взаємозв'язків між відкритою торгівлею, викидами CO₂ та економічним зростанням (п.п. 3.4, с. 110-115);
- удосконалено модель аналізу впливу чинників на процес функціонування податкової системи в Україні та Китаї, що уможливило поєднати чинники контрольованості, прозорості, регіональності й оперативності реагування для вивчення тенденцій змін у податкових системах України та Китаю (п.п. 2.2, с. 66-72);
- розвинуто методи та підходи до оцінювання стану фіскальної політики в умовах китайсько-української економічної співпраці. Зокрема, через комплексне застосування економетричних і економетрико-статистичних методів (кореляційного і регресійного аналізу, прогнозування трендів тощо).

Основний зміст дисертації структурований за розділами та підрозділами. Висновки є достатньо аргументованими та мають важливий теоретичний і прикладний характер. Оцінюючи обґрунтованість наукових положень, висновків і

рекомендацій загалом, простежуємо належний рівень теоретичного та методичного опрацювання автором досліджуваної теми.

Теоретична і практична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи. Практичну цінність мають отримані наукові результати, які полягають у розробленні й удосконаленні методичної та прикладної бази формування фіскальної політики в умовах розвитку китайсько-української економічної співпраці. Зокрема, цікавими є запропоновані моделі:

- фіскальної політики України в умовах українсько-китайської торговельно-економічної співпраці, побудована зі застосуванням комплексного підходу до оцінювання впливу експортно-імпортних операцій, динаміки обсягів ВВП, зовнішньоторговельного балансу України з Китаєм, що відображається у надходженнях до бюджету України від зовнішньоекономічної діяльності з Китаєм;
- аналізування впливу різних чинників на процес функціонування податкової системи в Україні та Китаї;
- формування фіскальної політики в умовах сталого розвитку;
- формування системи індикаторів для оцінки ефективності функціонування податкової системи.

Окремі результати дисертації використовуються у практичній діяльності ТОВ “Швидкий світ”.

Теоретичні положення та результати дисертаційної роботи успішно впроваджені у навчальний процес Національного університету “Львівська політехніка” (довідка № 67-01-79 від 21.01.2025) під час викладання дисциплін:

- “Оподаткування міжнародної економічної діяльності” для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 “Управління та адміністрування”;
- “Дослідницький семінар у галузі економіки, управління та міжнародних економічних відносин” для студентів третього рівня вищої освіти галузі знань 29 “Міжнародні відносини” спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини” освітньої програми “Міжнародні економічні відносини”;

- “Наукові дослідження та семінари за їх тематикою” для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 29 “Міжнародні відносини” спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини” освітньої програми “Міжнародні економічні відносини”.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Теоретичні положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації Шу Чжан науково обґрунтовані, аргументовані, є достовірними. За результатами дослідження опубліковано 9 наукових праць. Серед них: 2 у наукових фахових виданнях України; 2 у наукових фахових виданнях, включених у наукометричні бази SCOPUS, Web of Science; 1 в іншому закордонному виданні; 4 в інших виданнях.

Публікації повністю відображають положення дисертаційної роботи. Зміст наукових праць здобувача за темою дисертації та профіль друкованих видань відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України до висвітлення результатів наукової роботи для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 “Міжнародні економічні відносини” з галузі знань 29 “Міжнародні відносини”.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Ознайомлення із дисертацією та науковими працями Шу Чжан дає підстави стверджувати, що автором дотримані принципи та норми академічної доброчесності. Використання положень, праць та висловлювань інших авторів містять відповідні коректні посилання на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень.

Академічний плагіат відсутній. Порушення академічної доброчесності у дисертації та публікаціях не виявлені.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом, оцінюючи дисертаційну роботу позитивно, доцільно звернути увагу на такі дискусійні положення та зауваження:

1) Попри належний рівень розкриття теоретичних і прикладних аспектів формування фіскальної політики, недостатньо уваги присвячено практичній імплементації отриманих результатів дослідження. Автор презентує розроблену модель фіскальної політики України в умовах українсько-китайської торгово-

економічної співпраці, проте бракує розширеного аналізу її практичного впровадження. Зокрема, доречно би було дати відповіді на питання: Як саме запропонована модель може бути імплементована в чинну податкову систему України? Які ризики можуть виникнути під час її застосування? Як оцінити можливий вплив запропонованих заходів на визначальні макроекономічні показники України?

2) Недостатньо проаналізовано ризики фіскальної політики в умовах геополітичної нестабільності. У дисертації згадується про вплив війни в Україні на економічні процеси, проте є потреба у глибшому аналізі специфічних ризиків, зокрема: санкційного тиску, можливих змін у двосторонніх економічних відносинах через міжнародні політичні чинники, податкових надходжень у бюджет України в умовах воєнного стану.

3) У моделюванні фіскальної політики автор застосовує такі чинники, як експортно-імпорتنі операції, ВВП та зовнішньоторговельний баланс. Проте не обґрунтовує, чому саме такі показники обрані визначальними для оцінки фіскальної політики. Можна було б врахувати й інші макроекономічні чинники (рівень безробіття, інфляцію або динаміку прямих іноземних інвестицій). Зважаючи на це, доречно було би зазначити альтернативні підходи до моделювання.

4) Автор значною мірою акцентує увагу на порівнянні фіскальної політики України та Китаю, проте цікаво і корисно би було розглянути досвід інших країн, які успішно узгоджують між собою фіскальні механізми (для прикладу, співпраця країн ЄС із США чи Китаєм).

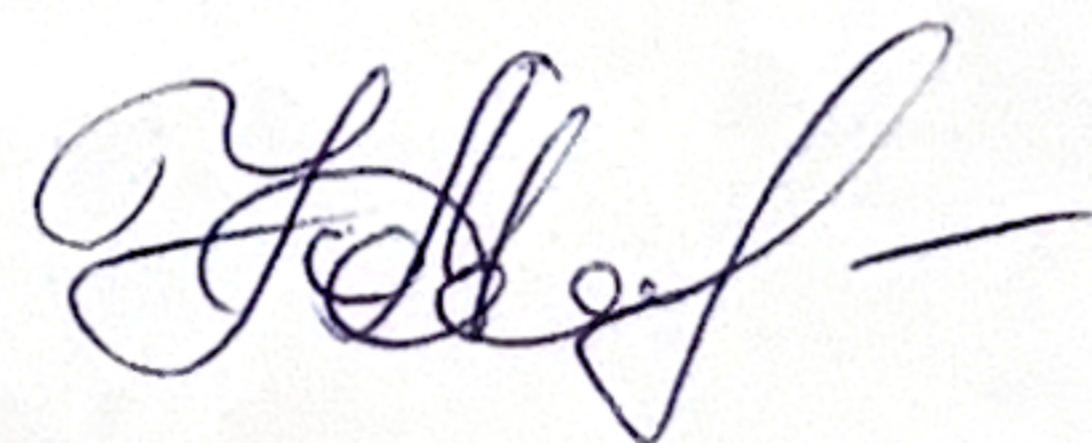
5) У дисертації недостатньо розкриті можливі альтернативні сценарії розвитку українсько-китайських економічних відносин. Основним є припущення, що економічна співпраця України та Китаю розвиватиметься позитивно. Проте, в сучасних умовах економічної нестабільності, варто було б передбачити декілька альтернативних сценаріїв розвитку подій, наприклад: зменшення економічної активності між країнами через політичні або воєнні чинники; поглиблення економічного співробітництва через створення зони вільної торгівлі; вплив змін у китайській внутрішній економічній політиці на фіскальну взаємодію тощо.

Водночас висловлені зауваження не зменшують наукову та практичну цінність основних положень дисертації, зроблених висновків, наданих рекомендацій, а лише підкреслюють актуальність, складність та комплексність обраної теми дослідження.

Загальна оцінка дисертації та висновки. Дисертаційна робота Шу Чжан “Формування фіскальної політики в умовах розвитку українсько-китайської економічної діяльності” є цікавим, завершеним, самостійним науковим дослідженням. Зважаючи на актуальність теми, наукову новизну, значущість отриманих результатів, фахове спрямування, дисертація відповідає вимогам до її оформлення, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (зі змінами від 31.05.2019 року № 759), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її автор, Шу Чжан заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 29 “Міжнародні відносини” за спеціальністю 292 “Міжнародні економічні відносини”.

Офіційний опонент:

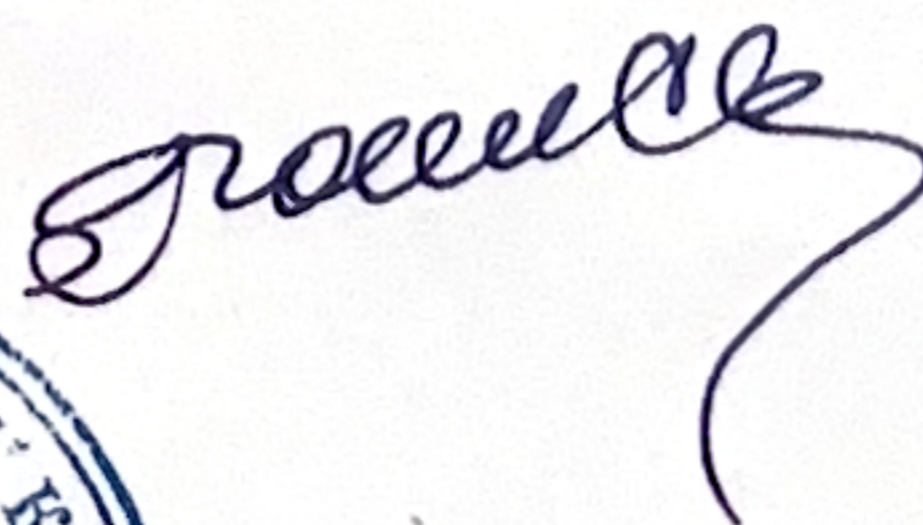
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і аудиту
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Наталія СТРУК

Підпис Наталії СТРУК підтверджую:

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА

